

"مشکل همیشگی شی . کلای"

با آغاز مرغداری متمرکز و صنعتی ، بروز بیماریهای افزایش یافت . در ابتدای شروع مرغداری صنعتی نقش شی . کلای در مرغداریها عملاً "ناشناخته بود با اینهمه این میکروب باعث شروع یکی از مسئله سازترین بیماریهای طیور گردید و امروزه بایستی بعنوان تهدیدی مهم در صنعت پرورش طیورگوشتی محسوب شود .

در حدود سی سال پیش ، زمانیکه صنعت پرورش مرغ بصورت مدرن و صنعتی شروع شد اطلاعات کمی در مورد انواع بیماریها و مشکلات مدیریت که امروزه مورد قبول است وجود داشت . افراد زیادی شروع به گزارش بیماریهای جدید کردند و روشهای کنترل بیشتر این بیماریها مشخص گردید .

اگر شما در اواخر دهه ۵۰ و اوایل دهه ۶۰ ، از متخصصین بیماریهای طیور دربارۀ ایشریشیاکلی می پرسیدید بیشتر آنها از گرانولوما حاصل از ایشریشیاکلی یعنی بیماری جاره (Hjarre's Disease) و یا از تورم ناف (Omphalitis) و تورم لوله های تخمدان (Salpingitis) که بروز آنها دوره ای است حرف میزدند . در آنروزها سپتی سمی کلاسیک که امروزه بصورت معمول در اثر شی . کلای دیده میشود تقریباً "ناشناخته بود . امروزه در بیشتر مرغداریهای صنعتی بخصوص در طیورگوشتی ۶-۲ هفتگی آلودگی به شی . کلای مشکل بزرگی است .

شروع بیماری :

در هر کجا هستیید اروپا ، خاورمیانه ، خاور دور ، امریکای شمالی و جنوبی و هر جای دیگر سپتی سمی شی . کلای بعنوان یکی از علل خسارات شدید در طیورگوشتی مطرح میباشد . حتی در مزارعی که مدیریت خیلی عالی دارند هنوز هم شی . کلای مسئله است . بعضی از مراکز کاملاً پیشرفته تکنیکی در اروپا هنوز هم در این باره مشکلاتی دارند . با اینهمه واقعیت این است که بعضی از پرورش دهندگان طیور ، بخصوص در مناطق معتدله ، یادگار و عامه است که چگونه از این مشکل بکاهند و یا آن را کنترل کنند . این پرورش دهندگان

در نتیجه تجربه و کاربرد تکنیکهای موثر و روشهای مدیریت بهتر به مشکل فائسـق
آمده اند.

با اینحال، مشکل بیماری در بیشتر کشورها بصورت غیر قابل توجهی بالا
پیوسته و هزینه بردار است و در بعضی کشورها، این بیماری میتواند باعث بسته شدن
کامل مزارع پرورش جوجه گوشتی شود. در مناطقی که رقابت اقتصادی وجود دارد و سود
و درآمد زیاد نیست بیشتر تولیدکنندگان بایستی برای مشکلشان چاره‌ای بیندیشند یا
شغلشان را رها کنند. در بیشتر سالنهای جوجه گوشتی سیتی سمی حاصل از ئی. کلای
مرز میان سود و زیان را تعیین میکند و این اهمیت موضوع را می‌رساند، اگرچه سیتی سمی
ئی. کلای بیشتر در جوجه‌های گوشتی دیده میشود ولی این مسئله در نیمچه‌های تخمگذار
بو قلمون، اردک و دیگر گله‌های پرندگان (مثل قناری) نیز که در شرایط متمرکز صنعتی
نگهداری میشوند مشکل آفرین است. این نشان میدهد که عوامل چندی باعث تشبیهت
کلی فرمهای بیماریز میشوند.

بیماری در تمام سنین دیده میشود با اینهمه در جوجه‌های گوشتی شیوع بیماری در سن
۲-۶ هفتهگی زیاد است. در زمانهای متفاوت در نیمچه‌ها و در بو قلمونهای ۱۸-۲۰ هفتهگی
و گله‌های مادر بیماری دیده میشود.

امروزه بدون شك این بیماری در صنعت پرورش جوجه گوشتی، در مناطق حاره و تحت
حاره بخصوص در سالنهایی با ۵۰۰۰-۱۰۰۰۰ قطعه جوجه یا بیشتر موجود است و این مسئله
بیانگر وجود عواملی در این سالنها میباشد که باعث بروز بیماری میشود و بنظر میرسد که
تنظیم تمرکز طیور، تهویه و نوسانات درجه حرارت در این سالنها بدرستی صورت نمیگیرد.
سالها پیش، در انجام يك تحقیق گسترده تمرکز طیور گوشتی را بطور آزمایشی
از ۲۰ جوجه در متر مربع به ۸ جوجه رساندیم. این تحقیق بمدت یکسال ادامه یافت تا اثرات
آماری تغییر در آب و هوا، فصل، محل و متغیرهای دیگر کاهش یابد. نتایج نشان داد که
از نظر تراکم نقطه مشخصی است که بیشتر از آن، مشکل ئی کلای وجود دارد ولی کمتر
از آن این مشکل از بین میرود. اگرچه در گله‌های فشرده گاهی بیماری بصورت ثابت وجود
داشت ولی در بیشتر موارد، وقتی تمرکز جوجه‌ها به سطح مشخصی میرسد احتمال بروز از بین
میرفت. این سطح در میان سالنهای متفاوت فرق میکرد و در نتیجه قانون مشخصی جهت
تعیین آن در همه سالنها ندارد و بایستی با آزمایش و خطا در هر مرغداری بصورت مجزا

تعیین شود.

با اینهمه بزرگترین مشکل مدیریت وقتی پدید می‌آید که بحث بر سر تمرکز و اقتصاد حاصل مطرح شود. و در این مواقع اغلب افزایش تعداد طیور در سطح یک متمرکز ترکردن آنها در این جهت غالب می‌شود. چه می‌توان کرد تا به یک مصالحه رسید؟ البته این موضوع جدیدی نیست ولی بایستی بین مدیریت خوب و تمرکز مناسب جوجه‌ها به توافق رسید. مدیران عاقل روی اصلاح مدیریت تکیه میکنند و بخاطر این خود دهی بیشتر مرغداری را به خطر نمی‌اندازند. مهمترین خصوصیات مدیریت به قرار زیرند:

بازدهی مدیریت: بایستی مدیر بداند که مدیریت کاری پر فعالیت است و نیاز به روشهای کنترل متفاوتی بر حسب نیاز گله دارد. روشهای کنترلی متفاوت بخصوص در مناطق حاره (مثل خاور میانه) اهمیت دارند.

مدیر خوب بایستی نحوه تهویه در انواع مختلف آب و هوا یا بین روز و شب، پخش متناسب آبخوریها و دانخوریها، ولوله‌های آب در طی دوران پرورش از نظر کاهش آلودگیها و بررسی مرتب و دائم کیفیت بستر را مورد توجه قرار دهد. اگر مدیر خوب کار کند میتواند استاندارد بازدهی را افزایش دهد و علاوه میتواند مدیریت روزانه را اعمال کند. اگر مدیر مزرعه بتواند اینکار را انجام دهد نتایج یک مدیریت خوب را دیده و بکار خود دلگرم خواهد شد.

متداولترین مشکل ناشی از نبودن تهویه است. تهویه هوای آنها پمپ کردن هوای تازه خارج و داخل سالن یا عبور دادن هوا از طرفی بطرف دیگر نیست. این طیور هستند که نیاز به تبادل گاز و هوادارند نه نقاطی از سالن که از طیور فاصله دارد. مطمئناً "تهویه" گاز و هوادرنواحی بالای سر طیور در هوای سطح طیور نیز تاثیر میگذارد ولی ضرورتاً اینگونه نیست. در اینگونه تهویه بیشتر گله نمیتواند تبادل هوای مناسبی بدست آورد و در این صورت غلظت میکروارگانیسرها و فشار محیطی باعث مساعد شدن شرایط میشود.

بنابراین بررسی کردن دوباره سیستم تهویه کاری عاقلانه است. در تعدادی از مرغداریها وقتی سیستم تهویه آنها دوباره سازماندهی شده و ساختمان سیستم تهویه آنها تغییر کرده بطور چشمگیری مشکل تهویه کلای در آنها حل شده و این کار را میشود با صرف

هزینه‌ای کم و مقدار کمی کار انجام داد. تبادل هوا بایستی تغییر پذیر باشد ولی با اینهمه بایستی باعث برهم زدن آرامش مرغها نشود و در سطح طیور انجام شود.

ضعفونی و ایزولاسیون :

ضعفونی و استفاده از روش خارج کردن همه گله و وارد کردن همه آنها بصورت همزمان (All-in, All-out) هنوز نیاز اساسی است. وقتی که در یک مزرعه طیور در سنین مختلف یا انواع مختلف طیور نگهداری میشوند مزرعه عیب بزرگی دارد. متأسفانه این شرایط اغلب در آب و هوای گرم اتفاق می‌افتد و این شرایط تا وقتی که شدت تلفات و خسارات با لارود ادامه دارد و شدت تلفات و خسارات است که باعث تجدیدنظر در این شرایط میگردد.

اگرچه عوامل بهداشتی خیلی مهمند و رعایت بهداشت خودنوعی درمان است ولی رعایت بهداشت زمانیکه در نزدیکی مزرعه یا در خود مزرعه گله‌های آلوده دیگری وجود دارند نمیتواند موثر باشد. هنگامیکه واکسیناسیون صورت میگیرد بایستی از واکسیناسیون استفاده کرد که کیفیت خوبی دارند و نحوه استفاده از واکسیناسیون صحیح باشد. در حالیکه تعیین موقعیت ایمنی در گله اهمیت دارد با اینهمه در بعضی مناطق تسهیلات آزمایشگاهی وجود ندارد حتی در بعضی کشورها با وجود تسهیلات آزمایشگاهی در باره بازدهی آنها شک وجود دارد. بهتر است آزمایشگاهی در دسترس باشد که اطلاعات لازم برای کمک به اصلاح بازدهی مدیریت را فراهم کند. در غیر این صورت آزمایشگاه ارزش کمی دارد.

در رابطه با درمان، اینکار بایستی بخوبی ارزیابی شود و تنها بعد از اعمال مدیریت خوب بایستی از دارو استفاده کرد و دارو را بایستی جایگزین مدیریت خوب کرد. با اینهمه در بعضی کشورها از درمان خیلی زیاد استفاده میشود و کوشش روی مدیریت کمتر اعمال میشود.

یکی از خطاهای بزرگ، انتخاب نادرست داروهاست. برای درمان یا جلوگیری از آلودگی طی. کلای گاهی با آنکه در آزمایشگاه داروئی موثر تشخیص داده میشود ولی در عمل در داخل بدن مرغ این موضوع صحت ندارد. سبسی طی. کلای در نتیجه ورود میکروب از دستگاه تنفسی مجروح رخ میدهد و برای ثابت کردن ورود آن از دستگاه گوارش سندکافی درست نیست.

طبق تعریف طی. کلای باعث ایجاد بیماری سبتیک میشود (یعنی باعث بوجود

آمدن نقاط سپتیک در داخل بدن میشود (بخاطر اینکه امکان تزریق دارو به سسزاران مرغ عملی نیست داروها را بایستی از طریق خوراکی همراه غذا یا آب تجویز کرد که روش اخیر معمولتر است . حتی اگر داروها وارد دستگاه گوارش شوند صرفاً " زمانی موثر خواهند بود که وارد سیستم بدن حیوان گردند . داروهایی که از دستگاه گوارش حیوان بخوبی جذب نمیشوند نمیتوانند جلوی بیماریهای سپتی سمیک را بگیرند . این فکر که خوردن دارو از طریق دهان باعث کم کردن تعداد میکروبهای ثی . کلای در دستگاه گوارش پرند در نتیجه محیط میشود . فکراشتباهی است . دلیل اصلی ورود میکروب ثی . کلای به بدن ضایعات تنفسی است (بخصوص عفونتهای ویروسی) .

با اینحال شرایط محیطی همزمان ، شرایط مطلوب برای افزایش بعضی سویه های پاتوژن میکروب را پدید می آورند . ضایعات تنفسی میتواند در اثر میکروبهایی مانند ویروسهای تنفسی و مایکوپلاسما بوجود آید و ضعف ایمنی حاصل از بیماری گامبورو و یا اثر تضعیف کنندگی مایکوتوکسینها (مثل آفلاتوکسین یا اوکروتوکسین که در اثر حبوبات قارچ زده ایجاد میشود) نیز در سپتی سمی ثی کلای نقش دارند . اگرچه بنظر میرسد می آید بعضی داروها بازده گله های گوشتی را افزایش میدهند ولی بعید است که چسب و مرگ و میر را بگیرند .

بعضی از داروها که برای کنترل سی . آر . دی کمپلکس موثر هستند (برای مثال مایکوپلاسماها) در کنترل ثی . کلای مورد قبول نیستند و بایستی همراه با داروهای دیگری تجویز شوند تا طیف کافی برای عمل پیدا بکنند . تعداد کمی دارو در بازار هست که همزمان روی ثی . کلای و مایکوپلاسما موثری باشند .

داروها ممکن است در آزمایشگاه اثر خوبی از خود نشان دهند ولی در بدن پرند عمل نکنند که احتمال میرود این مسئله بخاطر جذب ضعیف آنها باشد (مثلاً اسپکتینومایسین و یانئومایسین) .

کیفیت گله :

گله بایستی والدین خوبی داشته باشد . ممکن است گله مادر خوب باشد ولی در اثر آلوده شدن به مایکوپلاسما و انتقال آن به نسل بعدی ، آنها را نسبت به بیماریهای مرکب تنفسی که اغلب همراه سپتی سمی ثی . کلای است حساس تر کند . تنها تخم مرغهایی را برای جوجه کشی بایستی خرید که کیفیت خوبی داشته باشند و بایستی

آزمایشات مرکبی درجهت اطمینان از استاندارد بودن آنها انجام شود. خرید جوجه‌های ارزان قیمت بخاطر کیفیت پائینشان صحیح نیست.

این مقاله گذری بود بر آنچه که بیشتر تولیدکنندگان طیور در رابطه با سستی سمی ائی. کلائی با آن مواجه میشوند و تلاشی بود برای شرح بعضی از راه‌هایی که جهت کاهش شدت بیماری میتوان انجام داد.

در رابطه با اهمیت موضوع، برآورد شده که در خاورمیانه به تنهایی، ۵۰ درصد از جوجه‌های گوشتی به سستی. کلائی مبتلا میشوند و مرگد و میربشدت در آنها متداول است. در شرایط اقتصادی امروز، ضروری است که از خسارات اقتصادی بیماری کاست تا اینکه سوددهی افزایش یابد. سستی سمی ائی. کلائی هنوز هم بزرگترین مشکل است.

علیرغم تحقیقات، این بیماری را هنوز هم نمیتوان بجز با اصلاح مدیریت بسه طریق دیگری کنترل کرد. در تهیه گله با کیفیت خوب درماتهای مناسب بایستی اعمال شوند.

در بعضی از مزارع در مناطق حاره و تحت حاره مشکل سستی. کلائی حل شده بعلاوه اینکه کنترل این مشکل باعث سوددهی بهتر و تولید گله‌هایی با کیفیت بهتر خواهد شد. //

منبع: مجله Poultry Misset, Oct 85

ترجمه: کمیته اموردام و آبزیان جهادفارس